

***Oređownictwo Matki Bożej w euchologii formularza
Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia
w Collectio Missarum de Beata Maria Virgine***

Wstęp

Inspiracją do napisania niniejszego artykułu stała się lektura formularza mszalnego *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia*, umieszczonego w wydany w 1998 r. *Zbiorze Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*¹. Wymieniony formularz zawiera część bogatego zbioru modlitw euchologicznych, które Kościół uznaje za jedną z podstaw do uprawiania przez wiernych pełnego i poprawnego kultu Matki Bożej.

Euchologia tego formularza zamieszcza bogate treści teologiczne i pastoralne związane z Osobą Niepokalanej Dziewicy. Jak czytamy we *Wprowadzeniu do Zbioru Mszy*: „Msze o Błogosławionej Dziewicy czerpią moc i sens z Jej najgłębszego udziału w historii zbawienia. Kościół bowiem, wspominając udział Matki Pana w dziele odkupienia lub rozważając Jej przywileje, przede wszystkim obchodzi wydarzenia zbawcze, w których Najświętsza Panna, dzięki zbawczym zamysłom Boga, uczestniczyła ze względu na misterium Chrystusa”². W naszych rozważaniach w sposób szczególny skupimy się na prawdzie o oređownictwie Maryi, które stanowi dla wier-nych szczególną pomoc w ich drodze do osiągnięcia szczęścia wiecznego.

Artykuł składać się będzie z sześciu części. Na cztery pierwsze złoży się hermeneutyka kolejnych modlitw składających się na formularz *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia*: kolekty, modlitwy nad darami, prefacji oraz modlitwy po Komunii. W toku rozważań przeprowadzimy analizę porównawczą tekstu łacińskiego modlitwy oraz polskiego tłumaczenia umieszczonego w *Zbiorze Mszy*. Kolejny etap stanowić będzie analiza lingwistyczna tekstu, która pozwoli na sformułowanie wniosków teologiczno-liturgicznych. Ostatnie dwie części będą mieć charakter podsumowujący – w części piątej – *logos* – zaprezentowane zostaną wnioski płynące z przeprowadzonych analiz tekstów euchologicznych w powiązaniu z tekstami biblijnymi. Część szóstą – *ethos* – zawierać będzie prawdy o postawie Maryi oraz Jej oređownictwie, przedstawione zostanie również przełożenie tych prawd na życie wiernych.

1. Hermeneutyka kolekty

1.1. Tekst kolekty

***Deus, Pater misericordiárum, qui Filium tuum
hóminum redemptórem in mundum misísti
concéde nobis,
eius Matrem título de Mercéde devóte coléntibus,
ut veram filiórum libertátem,***

---

¹ *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, wyd. I, Poznań 1998 (dalej ZMM).

² *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, [w:] ZMM, s. 12.

***quam Christus Dóminus sacrificio suo promérui,
fidéliter custodiámus
et apud omnes gentes promovére valeámus.
Per Dóminum³.***

Boże, Ojczy miłosierdzia, Ty posłałeś na świat swojego Syna jako Odkupiciela ludzi, spraw, za wstawiennictwem Maryi, którą czcimy pod tytułem Matki Wyzwolenia, abyśmy wiernie strzegli prawdziwej wolności dzieci Bożych, wysłużonej przez ofiarę Chrystusa, i mogli ją szerzyć wśród wszystkich narodów. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków⁴.

1.2. Analiza porównawcza tekstów

Kolekta zawarta w polskim *Zbiorze Mszy* zawiera rzeczownik „wstawiennictwo” („za wstawiennictwem Maryi”)⁵, zaś w oryginalnej wersji łacińskiej odnajdujemy sformułowanie: „*eius Matrem*”⁶ – w dosłownym tłumaczeniu „daj Matkę”.

Według *Nowego Słownika języka polskiego PWN* czasownik „dać” może oznaczać „uczynienie kogoś odbiorcą rzeczy, którą się posiada lub rozporządza, słuzenie czymś, udzielenie czegoś, powierzenie czegoś, zapewnienie”⁷.

Zgodnie z nauką Kościoła Maryja wstawiająca się za swoim ludem jest niezwykłym darem, udzielonym przez Chrystusa wiernym pielgrzymującym do królestwa niebieskiego.

1.3. Hermeneutyka lingwistyczna tekstu

1.3.1. Leksykon

◆ Rzeczowniki: określenia Osób – Bóg, Ojciec, Syn, Odkupiciel, Maryja, Matka Wyzwolenia, Chrystus; pozostałe: miłosierdzie, świat, ludzie, wstawiennictwo, tytuł, wolność, dzieci, ofiara, narody;

- ◆ Zaimki: ty, swojego, ją;
- ◆ Przymiotniki: prawdziwej, wszystkich;
- ◆ Przysłówki: wiernie;
- ◆ Czasowniki: posłałeś, spraw, czcimy, strzegli, szerzyć;
- ◆ Imiesłowy: wysłużonej – imiesłów przymiotnikowy bierny.

1.3.2. Formy czasownikowe:

- ◆ czas przeszły, 2 os. l. poj., tryb oznajmujący – posłałeś;
- ◆ czas terażniejszy, 2 os. l. poj., tryb rozkazujący – spraw;
- ◆ czas terażniejszy, 2 os. l. mn., tryb oznajmujący – czcimy;

³ Kolekta (dalej K) z formularza nr 43, [w:] *Collectio Missarum de Beata Maria Virgine* (dalej CM), Watykan 1987, s. 165.

⁴ K z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

⁵ Tamże.

⁶ K z formularza nr 43, [w:] CM, s. 165.

⁷ *Dać*, [hasło w:] *Nowy słownik języka polskiego PWN*, red. E. Sobol, Warszawa 2002, s. 121.

◆ czas teraźniejszy, 2 os. l. mn., tryb przypuszczający (życzący) – abyśmy strzegli, abyśmy mogli szerzyć.

Tekst modlitwy stanowi zdanie wielokrotnie złożone: współrzędne, łączne – posłałeś, spraw; podrzędnie, przydawkowe – spraw za wstawiennictwem Maryi, którą czcimy; podrzędnie, dopełnieniowe – spraw, abyśmy strzegli, abyśmy mogli szerzyć.

1.3.3. Syntaksa:

- ◆ Boże, Ojczy Miłosierdzia, Ty posłałeś na świat swojego Syna;
- ◆ jako Odkupiciela ludzi;
- ◆ spraw, za wstawiennictwem Maryi;
- ◆ którą czcimy pod tytułem Matki Wyzwolenia;
- ◆ abyśmy wiernie strzegli prawdziwej wolności dzieci Bożych;
- ◆ wysłużonej przez ofiarę Chrystusa;
- ◆ i mogli ją szerzyć wśród wszystkich narodów;

1.3.4. Struktura:

- ◆ zwrot do Boga („Boże, Ojczy Miłosierdzia”);
- ◆ uzasadnienie prośby: Ty posłałeś na świat swojego Syna; przedmiot prośby: spraw, abyśmy wiernie strzegli wolności i mogli ją szerzyć;
- ◆ konkluzja trynitarna.

1.3.5. Kontekst liturgiczno-teologiczny

Prezentowany formularz *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia* przynosi modlitwę o skomplikowanej strukturze syntaktycznej, a co za tym idzie – pozwala sformułować niezwykle bogatą refleksję liturgiczno-teologiczną⁸.

Bezpośredni zwrot do Boga – „Boże” został rozszerzony o syntagmę wyrażoną epitetem „Ojczy miłosierdzia”⁹. Już na wstępie zatem autorzy kolekty określają temat dalszych partii tekstu, możemy bowiem spodziewać się, iż zasygnalizowany przymiot Boga zostanie w kolejnych syntagmach pogłębiony i wyjaśniony.

Tak też się dzieje – miłosierdzie Ojca wynika z faktu realizacji planu zbawienia przez posłanie swojego Syna i odkupienie wiernych Kościoła: „Ty posłałeś na świat swojego Syna jako Odkupiciela ludzi”¹⁰. Stąd badana kolekta sławi Chrystusa jako „Odkupiciela ludzi”, który przez swą ofiarę wysłużył nam „prawdziwą wolność dzieci Bożych”¹¹.

⁸ Zob. *Ordo Beatae Mariae Virginis de Mercede. Proprium missarum (Prot. N. CD 268/76)*, Roma 1976, s. 26 (Die 24 septembris SS. Matris Nostrae B. Mariae Virginis de Mercede. Sollemnitas); (24 septiembre. La Bienaventurada Virgen Maria de la Merced Nuestra Santisima Madre. Solemnidad). Treść modlitwy:

Padre misericordioso, que enviaste al mundo a tu Hijo Jesucristo, Redentor nuestro, con la maternal cooperación de la Virgen Maria: concede a cuantos la invocamos con el titulo de la Merced gozar la libertad de hijos, que Cristo Señor nos mereció con su sacrificio, y ofrecerla incansablemente a todos los hombres. Per nuestro Señor.

⁹ K z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

¹⁰ Tamże.

¹¹ *Wprowadzenie* do formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 175.

Wyzwolenie z grzechu i umożliwienie ludziom uczestnictwa w wieczerzy Pańskiej było niezwykle istotnym elementem Bożych działań, ale zasadniczą kwestią był fakt, że Chrystus składając ofiarę z samego siebie, wysłuchał tym, którzy w Niego uwierzyli, prawdziwą wolność dzieci Bożych¹².

W omawianej kolekcie, przez odwołanie się do wspomnianych wydarzeń zbawczych, Kościół prosi Boga (czasownik w trybie rozkazującym: „spraw”), aby dzieictwo ofiary Chrystusa było wciąż w nim żywe, aby wciąż i niezmiennie strzegł tej wysłużonej przez Zbawiciela prawdziwej wolności. W syntagmie: „abyśmy wiernie strzegli prawdziwej wolności dzieci Bożych”¹³ w sposób niedosłowny zawarte jest także wołanie, aby wierni tę wolność, o której jest mowa, rozumieli w sposób właściwy. Jeśli chcą to uczynić, winni przede wszystkim uznać własny grzech i odrzucić ludzką skłonność do usprawiedliwiania się, a następnie zwrócić z pokorną prośbą do Boga i tym samym stać się gotowymi do przyjęcia Jego wyzwalającej mocy¹⁴.

Pomocą w tych działaniach służy Maryja. W tekście omawianej modlitwy znajdujemy bezpośrednie odwołanie do Jej wstawiennictwa, a także określenie Jej Matką Wyzwolenia: „spraw, za wstawiennictwem Maryi, którą czcimy pod tytułem Matki Wyzwolenia”¹⁵. Tytułowanie Bożej Rodzicielki „Matką Wyzwolenia” posiada wymiar szczególny. Oznacza ono bowiem, że to właśnie od Niej możemy uczyć się prawdziwej wolności dzieci Bożych. Należy zatem mieć w pamięci postawę Maryi przy krzyżu – stojąc tam, współcierpiała, brała udział w Jego męce. Od chwili, kiedy powiedziała Bogu „tak”, Maryja wykazywała absolutną wierność słowu Bożemu, Jemu podporządkowała całe swoje życie. Dlatego może Ona wstawiać się za swoim ludem, może być również dla niego prawdziwą nauczycielką wolności i tym samym Matką Wyzwolenia.

2. Hermeneutyka modlitwy nad darami

2.1. Tekst modlitwy nad darami

***Súscipe, Dómine, haec nostrae devoti6nis múnera,
et praesta
ut, qui Fíllii tui imménsae caritátis opus recólimus,
in tui et próximi dilecti6ne
beátae Maríae Vírginis confirmémur exémplo.
Per Christum***¹⁶.

*Panie, nasz Boże, przyjmij te dary, które składamy, i spraw, abyśmy wspominając ze czcią dzieło niezmiernie miłości Twojego Syna, za przykładem Najświętszej Maryi Panny umacniali się w miłości ku Tobie i bliźnim. Przez Chrystusa, Pana naszego*¹⁷.

¹² S. Hareźga, *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia*, [w:] *Nowe Msze o Najświętszej Maryi Pannie. Komentarze i homilie*, red. A. Paciorek, H. Witczyk, Kielce 2008, s. 486.

¹³ K z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

¹⁴ S. Hareźga, *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia...*, s. 487-491.

¹⁵ K z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

¹⁶ Modlitwa nad darami (dalej Mnd) z formularza nr 43, [w:] CM, s. 165.

¹⁷ Mnd z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

2.2. Analiza porównawcza tekstu

Zarówno w wersji łacińskiej, jak i w polskim przekładzie nie występuje rzeczownik „wstawiennictwo”. Jednak odniesienie do tej teologicznie doniosłej roli Maryi wyrażone zostało za pomocą rzeczownika „przykład” – syntagmy: „abyśmy umocnili się przykładem Maryi” w oryginale, „za przykładem Najświętszej Maryi Panny”¹⁸ w *Zbiorze Mszy*.

2.3. Hermeneutyka lingwistyczna tekstu

2.3.1. Leksykon

- ◆ Rzeczowniki: określenia Osób – Bóg, Syn, Maryja, Panna; pozostałe – dary, cześć, dzieło, miłość, przykład, bliźni;
- ◆ Zaimki: nasz, te, twój, tobie;
- ◆ Przymiotniki: niezmierzonej;
- ◆ Czasowniki: przyjmować, składać, umacniać się;
- ◆ Imiesłowy: wspominając;

2.3.2. Formy czasownikowe

- ◆ czas teraźniejszy, 2 os. l. poj., tryb rozkazujący – przyjmij;
- ◆ czas teraźniejszy, 2 os. l. mn., tryb oznajmujący – składamy;
- ◆ czas teraźniejszy, 2 os. l. poj., tryb rozkazujący – spraw;
- ◆ czas teraźniejszy, 2 os. l. mn., tryb przypuszczający (życzący) – abyśmy umacniali się;
- ◆ imiesłów przysłówkowy współczesny – wspominając.

Tekst modlitwy stanowią zdania złożone: współrzędnie, łączne – przyjmij, składamy; podrzędnie, dopełnieniowe – spraw, abyśmy umacniali się; współrzędnie, łączne – spraw, wspominając.

2.3.3. Syntaksa

Panie, nasz Boże, przyjmij te dary; które składamy;
i spraw, abyśmy wspominając ze czcią dzieło niezmierzonej miłości Twojego Syna;
za przykładem Najświętszej Maryi Panny;
umacniali się w miłości ku Tobie i bliźnim.

2.3.4. Struktura

- ◆ zwrot do Boga („Panie, nasz Boże”);
- ◆ uzasadnienie prośby: przyjmij dary, oddając cześć; przedmiot prośby: spraw, abyśmy umacniali się.

2.4. Kontekst liturgiczno-teologiczny

„W «modlitwie nad darami» za konkretny przejaw wykorzystania wolności uznaje się miłość ku bliźnim. Do prośby o przyjęcie składanych darów dołącza się więc błą-

---

¹⁸ Tamże.

ganie o „umocnienie w tej miłości¹⁹” – pisze w swym komentarzu do formularza *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia* S. Hareźga²⁰. Zasadnicza treść modlitwy osadzona jest na dwóch syntagmach.

Pierwsza, wyrażona zdaniem w trybie życzącym, mówi o „dziele niezmierzonej miłości Twojego Syna”²¹, zatem o miłości Chrystusa do wiernego Mu ludu. Imiesłów „wspominając” oraz rzeczownik „dzieło” stanowią trzon omawianej syntagmy. Trzeba bowiem pamiętać, że właśnie w „dziele” skupione jest to wszystko, czego Chrystus dokonał na ziemi i w niebie, poczynając od narodzin z łona Maryi, przez ziemskie nauczanie, męczeńską śmierć, do wiecznego królowania u boku Ojca. Odkupienie ludzkości, którego Chrystus dokonał na krzyżu, pokazuje i potwierdza zbawczą obecność Boga, a tylko ona może być kluczem do zrozumienia idei wolności, o której jest mowa w omawianym tekście. Aby zdobyć prawdziwą wolność, trzeba odrzucić egoizm i pychę, chęć podporządkowania sobie świata, ludzi i samego Boga. U kresu drogi prowadzącej do wyzwolenia nie stoimy my, z naszymi ludzkimi zachciankami, przyjemnościami i kaprysami, ale Jezus Chrystus. Ten, który pokazał, „że do wolności prowadzi przyjęcie niesprawiedliwości, krzyża i śmierci [...]. To z wysokości krzyża Jezus potwierdza swą Ewangelię, że umieranie jest potrzebne, by doznać wyzwolenia, by mógł zaistnieć nowy człowiek. Tylko zgoda na przyjęcie krzyża i zaufanie woli Boga może sprawić, że doświadczysz wolności od niewoli grzechu” – pisze wspomniany S. Hareźga²².

Największym zniewoleniem człowieka jest grzech. Forsowanie idei wolności, rozumianej jako realizowanie siebie według własnych koncepcji, jako życie według własnego „widzi mi się”, prowadzi do zniewolenia przez chęć uniezależnienia się od Boga, który jest dla ludzi jedyną drogą i jedyną wolnością.

Dlatego tak znamieną jest zawarta w omawianej modlitwie druga prośba: „abyśmy [...] za przykładem Maryi Panny umacniali się w miłości ku Tobie i bliźnim”²³. Godne podkreślenia jest w kolekcje, iż wołanie o moc przez orędownictwo Maryi zamienione zostało na suplikę, dzięki której modlący się zostają wzmocnieni za Jej przykładem. Takie przeformułowanie wyróżnia znacznie rolę zbawczą Maryi. Ona nie prosi Boga o siłę dla wierzących, lecz sama przez swój przykład oddziałuje na nich mocą. Zatem w miłości do Boga i do ludzi wierni powinni zostać umocnieni przykładem Maryi. Bowiem Matka Boża jako „doskonała chrześcijanka” jest prototypem człowieka, który całkowicie oddał się woli Boga i przestrzeganiu Jego przykazań, stając się przez to człowiekiem wewnątrznie wolnym²⁴.

Warto dopowiedzieć, iż umacniać się w miłości oznacza realizować ideę prawdziwej wolności. W kontekście teologicznym i w kontekście omawianego formularza te

¹⁹ Mnd z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

²⁰ S. Hareźga, *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia...*, s. 486.

²¹ Por. Mnd z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

²² S. Hareźga, *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia...*, s. 488.

²³ Mnd z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

²⁴ Por. D. Thönnies, *Die Eucharistie der Collectio Missarum de Beata Maria Virgine: textkritische Quellenforschung und systematisch-theologische Studien*, Europäische Hochschulschriften/Publications Universitaires Européennes/European University Studies, Reihe 23 Theologie, 491, Frankfurt am Main 1993, s. 581-582.

dwa czasowniki stanowią synonimy. Należy pamiętać o Osobie Najświętszej Maryi Panny, która zawierzyła Bożemu słowu, odpowiadając „tak”. Nie zwątpiła także przy krzyżu, na którym umierał w cierpieniach Jej umiłowany Syn. Maryja pokazała ludzkości, jak wygląda prawdziwa droga do wolności – biegnąca przez cierpienie, wytrwałość i niezłomność.

Dziś wierni winni pamiętać o Jej wstawiennictwie za nimi u Boga. Bowiem jest Ona ich Nauczycielką i Orędowniczką, i wciąż pokazuje, w jaki sposób wytrwać przy nauce Chrystusa, aby osiągnąć prawdziwą wolność.

3. Hermeneutyka prefacji

3.1. Tekst prefacji

*Vere dignum et iustum est, aequum et salutäre,
nos tibi semper et ubique grätias ägere,
Dömine, sancte Pater, omnípotens aetérne Deus:
Qui mirábili providentíque consilio,
beátam Vírginem in ópere salutís humánae
Fílio tuo tam arcta societáte iunxísti,
ut in humilitáte cunárum ei amantíssima mater adésset
et iuxta crucem staret fidélis sócia passiónis;
ad supérnam autem civitátem evécta
advocáta nostra fieret ac redemptiónis mínistra.
Unde de frátribus Filii sui in necessitáte versántibus
semper curat caritáte matérna
ut, omnis captivitátis fractis compédibus,
plena córporis et ánimi libertáte fruántur.
Quaprópter cum Angelis et univérstis Sanctis
opus redemptiónis et amóris Filii tui collaudántes,
per ipsum te, Domine, magnificámus una voce dicéntes:²⁵.*

Zaprawdę, godne to i sprawiedliwe, słuszne i zbawienne, abyśmy zawsze i wszędzie Tobie składali dziękczynienie, Panie, Ojczy święty, wszechmogący, wieczny Boże.

Ty w przedziwnym zamyśle swojej Opatrzności ściśle złączyłeś Najświętszą Dziewicę z Twoim Synem w dziele zbawienia ludzi. Ona jako kochająca Matka była obecna przy Jego ubogim żłóbku, stała obok krzyża jako wierna uczestniczka Jego męki, a wyniesiona do nieba, jest naszą Orędowniczką i Służebnicą odkupienia. Maryja z macierzyńską miłością zawsze się troszczy o braci swego Syna pozostających w potrzebie, aby skruszywszy kajdany wszelkiej niewoli, mogli się radować pełną wolnością ducha i ciała.

Dlatego z Aniołami i wszystkimi Świętymi, wysławiając dzieło odkupienia i miłości Twojego Syna, przez Niego wielbimy Ciebie, Panie, jednym głosem wołając:²⁶

²⁵ Prefacja (dalej P) z formularza nr 43, [w:] CM, s. 166.

²⁶ P z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176-177.

3.2. Analiza porównawcza tekstu

Tekst prefacji z omawianego formularza, zarówno w oryginalnej wersji łacińskiej, jak i w polskim tłumaczeniu, nie zawiera bezpośredniego odwołania do wstawiennictwa Maryi, ale przez zastosowanie szerokiego opisu działalności maryjnej odwołuje się do Jej roli w Boskim planie zbawienia, a także do funkcji, jaką Matka Boża pełni w osiągnięciu przez lud Boży zbawienia.

W polskim przekładzie, zawartym w *Zbiorze Mszy* są to syntagmy: „Ty w przedziwnym zamyśle swojej Opatrzności ściśle złączyłeś Najświętszą Dziewicę z Twoim Synem w dziele zbawienia ludzi. Ona jako kochająca Matka była obecna przy Jego ubogim żłóbku, stała obok krzyża jako wierna uczestniczka Jego męki, a wyniesiona do nieba, jest naszą Orędowniczką i Służebnicą odkupienia. Maryja z macierzyńską miłością zawsze się troszczy o braci swego Syna pozostających w potrzebie, aby skruszywszy kajdany wszelkiej niewoli, mogli się radować pełną wolnością ducha i ciała”²⁷.

3.3. Hermeneutyka lingwistyczna tekstu

3.3.1. Leksykon:

◆ Rzeczowniki: określenia Osób – Dziewica, Syn, Matka, Orędowniczka, Służebnica, Maryja; pozostałe – zamyśl, Opatrzność, dzieło, zbawienie, ludzie, żłóbek, krzyż, uczestniczka, niebo, odkupienie, miłość, bracia, potrzeba, kajdany, niewola, wolność, duch, ciało;

◆ Zaimki: Ty, Twoim, Ona, Jego, swego, swojej, naszą;

◆ Przymiotniki: przedziwnym, kochająca, macierzyńską, wszelkiej, pełną, wierna;

◆ Przysłówki: ściśle;

◆ Czasowniki: złączyłeś, była, stała, jest, troszczy się, mogli się radować;

◆ Imiesłowy: wyniesiona, pozostających, skruszywszy.

3.3.2. Formy czasownikowe

◆ 2 os. l. poj., czas przeszły – złączyłeś;

◆ 3 os. l. poj., czas przeszły – była, stała;

◆ 3 os. l. mn., czas teraźniejszy, tryb przypuszczający – aby mogli się radować;

◆ Imiesłów przymiotnikowy bierny – wyniesiona;

◆ Imiesłów przymiotnikowy czynny – pozostających;

◆ Imiesłów przysłówkowy uprzedni – skruszywszy;

Tekst modlitwy stanowią następujące zdania: pojedyncze – złączyłeś; złożone współrzędnie łączne – była obecna, stała, wyniesiona, jest Orędowniczką i Służebnicą; złożone podrzędnie, okolicznikowe celu – troszczy się, aby mogli się radować; imiesłowy równoważnik zdania współrzędnego – skruszywszy.

²⁷ Tamże, s. 176.

3.3.3. Syntaksa:

- ◆ Ty w przedziwnym zamyśle swojej Opatrzności;
- ◆ ściśle złączyłeś Najświętszą Dziewicę z Twoim Synem w dziele zbawienia ludzi;
- ◆ Ona jako kochająca Matka;
- ◆ była obecna przy Jego ubogim żłóbku;
- ◆ stała obok krzyża jako wierna uczestniczka Jego męki;
- ◆ a wyniesiona do nieba;
- ◆ jest naszą Orędowniczką i Służebnicą odkupienia;
- ◆ Maryja z macierzyńską miłością zawsze się troszczy;
- braci swego Syna pozostających w potrzebie;
- ◆ aby skruszywszy kajdany wszelkiej niewoli;
- ◆ mogli się radować pełną wolnością ducha i ciała.

3.4. Kontekst liturgiczno-teologiczny

Jak podkreśla S. Harężga, prefacja²⁸ z omawianego formularza stanowi szerokie uzasadnienie tytułu Najświętszej Maryi Panny od Wyzwolenia²⁹. Zasadniczo embolizm tej prefacji można podzielić na dwie części.

Pierwsza syntagma modlitwy przynosi głęboką prawdę teologiczną o „ściśłym złączeniu Najświętszej Dziewicy z Chrystusem w dziele zbawienia ludzkości”³⁰. Ta część odwołuje się do świętej historii i zarazem uzasadnia tytuły: „Matki Odkupiciela”³¹ i Służebnicy odkupienia³². W modlitwie znajdują się trzy aspekty, według których Maryja Panna w dziele wybawienia dla ludzi miała swój udział³³.

Maryja bowiem była Tą, która od momentu Zwiastowania, przez obecność przy „ubogim żłóbku”, „obok krzyża”³⁴ i „jako wierna uczestniczka Jego męki”³⁵, wiernie i z godnością przyjmowała wyroki Boga, zmierzające do realizacji zrodzonego w Jego wielkiej mądrości planu zbawienia. Maryja była ze swoim Synem blisko związana, będąc Jego najukochańszą Matką, zaś pod krzyżem stała się także świadkiem Jego cierpień³⁶.

W tekście omawianej modlitwy na określenie postawy Matki Bożej zastosowane zostały: przymiotniki „kochająca” i „wierna”. Trzeba pamiętać, a było to już w niniejszych rozważaniach podnoszone, że Najświętsza Dziewica przez swoje zachowanie

²⁸ *Ordo beatae Mariae Virginis de Mercede. Proporium missarum (Prot. N. CD 268/76)*, Roma 1976, s. 27 (Die 24 septembris SS. Matris Nostrae B. Mariae Virginis de Mercede. Sollemnitas).

²⁹ Por. S. Harężga, *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia...*, s. 486.

³⁰ P z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

³¹ Por. KK 56.

³² „Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według Twego słowa [...]”. Zob.: Łk 1, 38.

³³ Por. D. Thönnnes, *Die Euchologie der Collectio Missarum de Beata Maria Virgine*, s. 585.

³⁴ „A obok krzyża Jezusowego stały: Matka Jego i siostra Matki Jego, Maria, żona Kleofasa, i Maria Magdalena”. Por. J 19, 25.

³⁵ P z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

³⁶ Por. D. Thönnnes, *Die Euchologie der Collectio Missarum de Beata Maria Virgine...*, s. 585.

pokazała ludzkości to wszystko, co prawdziwie chrześcijańskie, co najpełniej zgodne z ideą zbawienia. Znosząc trudy bycia Matką Zbawiciela, towarzysząc Synowi w Jego wędrówce, zmierzającej do wypełnienia Boskich planów, doznała wiele cierpień i wątpliwości. Ale pozostała „kochająca” i „wierna”, niezłomnie stała pod krzyżem, pokładając ufność w Bożą mądrość.

W drugiej części omawianej prefacji dowiadujemy się o roli Maryi w stosunku do wierzących. Wyniesiona do nieba Matka Boża dziś jest „Orędowniczką i Służebnicą odkupienia”³⁷. Te sformułowania należy rozumieć tak, że Maryja w swojej miłości troszczy się o uciemżonych, aby mogli się cieszyć pełną wolnością na ciele i duszy. Wypowiedzi te korelują z tematem formularza *Najświętszej Maryi Panny od Wyzwolenia* i z tekstem omawianej modlitwy: „Maryja z macierzyńską miłością zawsze się troszczy o braci swego Syna pozostających w potrzebie, aby skruszywszy kajdany wszelkiej niewoli, mogli się radować pełną wolnością ducha i ciała”³⁸. Dlatego jako „nasza Orędowniczka”, „wyniesiona do nieba”³⁹, „wstawia się nieustannie za nami”⁴⁰.

Kościół Chrystusowy naucza, że prawdziwa wolność polega na odrzuceniu grzechu, wyzbyciu się ideologii wolności egoistycznej, która skierowana jest na realizację wyłącznie doczesnych potrzeb, odrzucenie idei krzyża, niezgodę na cierpienie.

S. Hareźga podkreśla, że aby człowiek mógł stać się prawdziwie wolnym, musi narodzić się na nowo, musi zweryfikować i zrozumieć prawdziwą wartość krzyża i śmierci⁴¹. Zaakceptować tym samym kruchość swego ciała, własne cierpienie, otaczającą go niesprawiedliwość. Ale w tej ciężkiej pracy nie pozostaje sam. Z woli Boga został mu ofiarowany dar Maryi Panny od Wyzwolenia. Ona potrafiła przyjąć wyroki nieba, potrafiła wytrwać pod krzyżem. Dlatego pomaga nam w „skruszaniu kajdan niewoli”⁴², pokazuje, w jaki sposób osiągnąć prawdziwą wolność i jak się z tej wolności cieszyć.

4. Hermeneutyka modlitwy po Komunii

4.1. Tekst modlitwy po Komunii

***Sumptis, Dómine, sacraméntis redemptiónis et vitae,
súplices deprecámur,
ut, intercedénte beáta María Virgine de Mercéde,
quam misericórditer nobis piísimam matrem
et caeléstem dedísti patrónam,
humánae salútis mystério deserviámus impénsius
atque in regna caelórum mereámur admítte. Per Christum***⁴³.

Boże, nasz Ojczy, przyjąwszy Sakrament odkupienia i życia, pokornie Cię błagamy, abyśmy za wstawiennictwem Najświętszej Maryi Panny od Wyzwolenia, którą

³⁷ P z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 177.

³⁸ Tamże.

³⁹ Tamże, s. 176.

⁴⁰ Wprowadzenie do formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 175.

⁴¹ Por. S. Hareźga, *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia...*, s. 488.

⁴² Por. P z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 177.

⁴³ Modlitwa po Komunii (dalej MpK) z formularza nr 43, [w:] CM, s. 166.

nam dałeś w swoim miłosierdziu za najczulszą Matkę i niebieską Patronkę, gorliwiej się starali o zbawienie ludzi i zasłużyli na przyjęcie do królestwa niebieskiego. Przez Chrystusa, Pana naszego⁴⁴.

4.2. Analiza porównawcza tekstu

W modlitwie po Komunii z formularza *Najświętszej Maryi Panny od Wyzwolenia* znajduje się bezpośrednie nawiązanie do wstawiennictwa Matki Bożej. W wersji łacińskiej odzwierciedla ten fakt syntagma: „*intercedente beata Maria Virgine de Mercéde*”⁴⁵, w dosłownym tłumaczeniu: „za wstawiennictwem Błogosławionej Maryi Dziewicy od Wyzwolenia”. W polskim przekładzie, pomieszczonym w *Zbiorze Mszy*, syntagma ta otrzymała identyczne brzmienie (z wyjątkiem tytułu Maryi, tu: *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia*).

4.3. Hermeneutyka lingwistyczna tekstu

4.3.1. Leksykon

- ◆ Rzeczowniki: określenia Osób – Bóg, Ojciec, Maryja, Panna, Matka, Patronka; pozostałe – sakrament, odkupienie, życie, wstawiennictwo, Wyzwolenie, miłosierdzie, zbawienie, ludzie, przyjęcie, królestwo;
- ◆ Zaimki: Cię, nam, swoim;
- ◆ Przymiotniki: Najświętszej, najczulszą, niebieską, niebieskiego;
- ◆ Czasowniki: błagać, dawać, starać się, zasłużyć;
- ◆ Imiesłowy: przyjąwszy.

4.3.2. Formy czasownikowe

- ◆ czas teraźniejszy, 2 os. l. mn., tryb oznajmujący – błagamy;
- ◆ czas przeszły, 2 os. l. poj. – dałeś;
- ◆ czas teraźniejszy, 2 os. l. mn., tryb przypuszczający – abyśmy starali się, abyśmy zasłużyli;
- ◆ imiesłów przysłówkowy uprzedni – przyjąwszy.

Tekst modlitwy stanowią zdania złożone: współrzędnie, łączne – przyjąwszy, błagamy; podrzędnie, dopełnieniowe – błagamy, abyśmy starali się, abyśmy zasłużyli; współrzędnie, łączne – starali się i zasłużyli; podrzędnie, imiesłowowy równoważnik zdania okolicznikowego przyczyny – abyśmy się starali; podrzędnie, przydawkowe – za wstawiennictwem, dałeś.

4.3.3. Syntaksa

- ◆ Boże, nasz Ojcze, przyjąwszy Sakrament odkupienia i życia;
- ◆ pokornie Cię błagamy;
- ◆ abyśmy za wstawiennictwem Najświętszej Maryi Panny od Wyzwolenia;
- ◆ którą nam dałeś w swoim miłosierdziu;

⁴⁴ MpK z formularza nr 43, [w:]ZMM, s. 177.

⁴⁵ MpK z formularza nr 43, [w:] CM, s. 166.

- ◆ za najczulszą Matkę i niebieską Patronkę;
- ◆ gorliwiej się starali o zbawienie ludzi;
- ◆ i zasłużyli na przyjęcie do królestwa niebieskiego;
- ◆ przez Chrystusa, Pana naszego.

4.3.4. Struktura

- ◆ zwrot do Boga („Boże, nasz Ojczy”);
- ◆ uzasadnienie prośby: abyśmy za wstawiennictwem Najświętszej Maryi Panny od Wyzwolenia;
- ◆ przedmiot prośby: gorliwiej się starali [...] i zasłużyli [...].

4.4. Kontekst liturgiczno-teologiczny

W modlitwie po Komunii w formularzu *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia* po bezpośrednim zwrocie do Boga (rozbudowana formuła „Boże, nasz Ojczy”), odnajdujemy syntagmę informującą o fakcie przyjęcia Ciała Chrystusa. Komunia święta jest tu określana mianem „Sakramentu odkupienia i życia”⁴⁶, co w sposób szczególny koresponduje z tytułem formularza. Komunia święta określa eucharystię jako znak wybawienia i życia, co wpływa na soteriologiczny kontekst modlitwy⁴⁷.

Przedmiotem zanoszonej prośby jest troska wiernych o to, aby „gorliwiej się starali o zbawienie ludzi i zasłużyli na przyjęcie królestwa niebieskiego”⁴⁸. To wszystko, zgodnie z prawdą teologiczną i wiarą chrześcijan, stanowi o prawdziwym wyzwoleniu człowieka.

Uznanie ludzkich słabości, przyznanie się – przed sobą, przed kapłanem i przed Bogiem do swojej grzeszności – zapewnia modlącym się, jak to określa S. Hareźga, „ingerencję zbawczą, by mógł rozpocząć się proces zbawienia”⁴⁹. Jest to pierwszy krok do wyzbycia się grzechu, a co za tym idzie – pierwszy etap do osiągnięcia wolności dzieci Bożych. Zatem „odkupienie” i „życie” ze wspomnianej syntagmy „przyjąwszy Sakrament odkupienia i życia”⁵⁰ jest, w omówionym teologicznym kontekście, synonimem wyzwolenia. Zaś prawdziwe wyzwolenie prowadzi do zbawienia i osiągnięcia królestwa w niebie.

Niezwykle istotną rolę w tym procesie odgrywa obecność Matki Bożej. Nazywana tu „najczulszą Matką” i „niebieską Patronką”⁵¹, określana jako dar Bożego miłosierdzia, jest Osobą, do której wierni wnoszą modlitwę o wstawiennictwo. Orędownictwo Maryi dla „wyzwolenia niewolników” dodaje modlącym się siły. Wierzący proszą o służenie dla tajemnicy ludzkiego zbawienia, i o to, by zostać przyjętym do Królestwa Niebieskiego⁵².

Cała tematyka, która traktuje Maryję, jako „Matkę Wyzwolenia”, pozostaje w so-

⁴⁶ Mpk z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 177.

⁴⁷ D. Thönnies, *Die Euchologie der Collectio Missarum de Beata Maria Virgine...*, s. 588.

⁴⁸ Mpk z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 177.

⁴⁹ S. Hareźga, *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia...*, s. 487.

⁵⁰ Mpk z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 177.

⁵¹ Tamże.

⁵² Por. tamże.

teriologicznym kontekście⁵³. Wszelkie ludzkie działania, zmierzające do osiągnięcia szczęścia wiecznego – pełni wyzwolenia, mają serdeczne poparcie u czuwającej nad naszym losem Maryi. Ona, pokorna Matka Chrystusa, dzięki swej postawie uzyskała od Boga zasłużone miejsce w niebie.

Biorąc z Niej przykład, modlący winni uczynić Boga Panem swego życia, aby On wyprowadził ich z niewoli grzechu. Należy pamiętać, że Maryja, dar Bożego miłosierdzia, nigdy nie pozostanie nieczuła na zanoszone przez ludzi modlitwy, a Jej wstawiennictwo w znaczący sposób pomoże wiernym wyjednać u Boga prawdziwą wewnętrzną wolność i zbawienie.

5. Logos Maryjnego orędownictwa

5.1. O Służebnicy odkupienia, przykładzie duchowej wolności

Prezentowany formularz *Najświętszej Maryi Panny od Wyzwolenia* zawiera kolektę⁵⁴ o skomplikowanej strukturze syntaktycznej, a co za tym idzie – bogatej w treści teologiczne.

Bezpośredni zwrot do Boga – „Boże” został rozszerzony o syntagmę wyrażoną epitetem „Ojczy miłosierdzia”⁵⁵. Już na wstępie zatem autorzy kolekty określają temat dalszych partii tekstów.

W omawianej kolektce Chrystus sławiony jest jako Odkupiciel ludzi, który przez swą ofiarę wysłużył wiernym „prawdziwą wolność dzieci Bożych”⁵⁶. Przez odwołanie się do wydarzeń o wymiarze eschatologicznym Kościół prosi Boga, aby dziedzictwo ofiary Chrystusa było wciąż w nim żywe, aby wciąż i niezmiennie strzegł tej wysłużonej przez Zbawiciela prawdziwej wolności dzieci Bożych. Modlący się winni zrozumieć w sposób właściwy teologię wolności w Chrystusie. Dlatego muszą odrzucić własny grzech oraz ludzką skłonność do usprawiedliwiania się, a następnie zwrócić z pokorną prośbą do Boga i tym samym stać się gotowymi do przyjęcia Jego wyzwalającej mocy⁵⁷.

Pomocą w tych działaniach jest wstawiennictwo Maryi. W tekście omawianej modlitwy znajdujemy bezpośrednie odwołanie do Jej orędownictwa, a także określenie Jej Matką Wyzwolenia: „spraw, za wstawiennictwem Maryi, którą czcimy pod tytułem Matki Wyzwolenia”⁵⁸. Tytułowanie Bożej Rodzicielki „Matką Wyzwolenia” posiada wymiar szczególny. Oznacza ono bowiem, że to właśnie od Niej możemy uczyć się prawdziwej wolności dzieci Bożych. Maryja rozumiała, na czym polega istota wolności oferowanej przez Boga. Udowodniła to całym swoim życiem. Dlatego wzięta do nieba, została następnie ustanowiona Matką Wyzwolenia, aby wstawiać się za wiernym ludem, pomagając mu pojąć wagę wyzwolenia z okowów grzechu.

„W «modlitwie nad darami»⁵⁹ za konkretny przejaw wykorzystania wolności uznaje się miłość ku bliźnim. Do prośby o przyjęcie składanych darów dołącza się

⁵³ D. Thönnies, *Die Euchologie der Collectio Missarum de Beata Maria Virgine...*, s. 588.

⁵⁴ K z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

⁵⁵ Tamże.

⁵⁶ Wprowadzenie do formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 175.

⁵⁷ S. Hareźga, *Najświętsza Maryja Panna Królowa i Matka miłosierdzia. Komentarze...*, s. 487-491.

⁵⁸ K z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

⁵⁹ Mnd z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

więc błaganie o „umocnienie w tej miłości” – pisze w swym komentarzu do formularza *Najświętszej Maryi Panny od Wyzwolenia* S. Hareźga⁶⁰.

W dziele wyzwolenia skupione jest to wszystko, czego Chrystus dokonał na ziemi i w niebie, poczynając od narodzin z łona Maryi, przez ziemskie nauczanie, męczeńską śmierć, do wiecznego królowania u boku Ojca. Odkupienie ludzkości, którego Chrystus dokonał na krzyżu, pokazuje i potwierdza zbawczą obecność Boga, a tylko ona może być kluczem do zrozumienia idei wolności, o której jest mowa w omawianym tekście. Aby zdobyć prawdziwą wolność, trzeba odrzucić egoizm i pychę, chęć podporządkowania sobie świata, ludzi i samego Boga. U kresu drogi prowadzącej do wyzwolenia nie stoimy my, z naszymi ludzkimi zachciankami, przyjemnościami i kapryсами, ale Jezus Chrystus. Ten, który pokazał, że do wolności prowadzi przyjęcie tego, co Bóg zaplanował w swej niezmierzonej mądrości – cierpienia, śmierci, ale także niezmierzonej dobroci – zmartwychwstania i wiecznej radości w niebie.

Największym zniewoleniem człowieka jest grzech. Forsowanie idei wolności, rozumianej jako realizowanie siebie według własnych koncepcji, jako życie według własnego „widzi mi się”, prowadzi do zniewolenia przez chęć uniezależnienia się od Boga, który jest dla ludzi jedyną drogą i jedyną wolnością.

Dlatego tak znamienne jest zawarta w omawianej modlitwie druga prośba „abyśmy [...] za przykładem Maryi Panny umacniali się w miłości ku Tobie i bliźnim”⁶¹. W miłości do Boga i do ludzi wierzący powinni zostać umocnieni przykładem Maryi. Bowiem Matka Boża, która powiedziała „tak” w trakcie Zwiastowania, dowiodła swoim życiem, że właściwie rozumie ideę wolności w Chrystusie. Maryja pokazała ludzkości, jak wygląda prawdziwa droga do wolności – biegnąca przez cierpienie, wytrwałność i niezłomność.

Dziś wierni winni pamiętać o Jej wstawiennictwie za nimi u Boga. Bowiem jest Ona naszą Nauczycielką i Orędowniczką i wciąż nam pokazuje, w jaki sposób wytrwać przy nauce Chrystusa, aby osiągnąć prawdziwą wolność.

Prefacja z omawianego formularza⁶² stanowi szerokie uzasadnienie tytułu „Maryi od Wyzwolenia”. Pierwsza syntagma modlitwy przynosi głęboką prawdę teologiczną o „ścisłym złączeniu Najświętszej Dziewicy z Chrystusem w dziele zbawienia ludzkości”⁶³. Ta szczególna rola Matki Bożej w ekonomii zbawienia rozpatrywana jest tu w trzech aspektach. Maryja była Tą, która od momentu Zwiastowania, przez obecność przy „ubogim żłóbku”, „obok krzyża” i „jako wierna uczestniczka Jego męki”⁶⁴, wiernie i z godnością przyjmowała wyroki Boga, zmierzające do realizacji zrodzonego w Jego wielkiej mądrości planu zbawienia.

Maryja pokazała ludzkości to wszystko, co prawdziwie chrześcijańskie, co najpełniej zgodne z ideą zbawienia. Znosząc trudy bycia Matką Zbawiciela, towarzysząc Synowi w Jego wędrówce, zmierzającej do wypełnienia Boskich planów, doznała wiele cierpień i wątpliwości. Ale pozostała „kochająca” i „wierna”, niezłomnie stała

⁶⁰ S. Hareźga, *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia...*, s. 486.

⁶¹ Mnd z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

⁶² P z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176-177.

⁶³ Tamże.

⁶⁴ Tamże.

pod krzyżem, pokładając ufność w Bożą mądrość.

W drugiej części omawianej prefacji dowiadujemy się o roli Maryi w stosunku do wierzących. Wyniesiona do nieba Matka Boża dziś jest „Orędowniczką i Służebnicą odkupienia”⁶⁵. Jest tym samym Matką od Wyzwolenia, pokazuje bowiem wiernym, na czym polega prawdziwa wolność wysłużona przez Chrystusa i w jaki sposób tę wolność osiągnąć.

Człowiek nie jest pozostawiony sam sobie w ciężkiej pracy zmierzającej do wysłużenia wolności. Bóg ofiarowuje mu szczególny dar w osobie Maryi Panny od Wyzwolenia. Ona potrafiła przyjąć wyroki nieba, potrafiła wytrwać pod krzyżem. Dlatego pomaga nam w „skruszaniu kajdan niewoli”⁶⁶, pokazuje, w jaki sposób osiągnąć prawdziwą wolność i jak się z tej wolności cieszyć.

W Modlitwie po komunii⁶⁷ przyjęty przez wiernym Chleb Eucharystyczny określany jest mianem „Sakramentu odkupienia i życia”⁶⁸, co w sposób szczególny koresponduje z tytułem formularza.

Przedmiotem zanoszonej prośby jest troska wiernych o to, aby „gorliwiej się starali o zbawienie ludzi i zasłużyli na przyjęcie królestwa niebieskiego”⁶⁹. To wszystko, zgodnie z prawdą teologiczną i wiarą chrześcijan, stanowi o prawdziwym wyzwoleniu człowieka.

Niezwykle istotną rolę w tym procesie odgrywa obecność Matki Bożej. Nazywana tu „najczulszą Matką” i „niebieską Patronką”⁷⁰, określana jako dar Bożego miłosierdzia, jest Osobą, do której wierni wnoszą modlitwę o wstawiennictwo. Orędownictwo Maryi dla „wyzwolenia niewolników” dodaje modlącym się siły. Wierzący proszą o słuzenie dla tajemnicy ludzkiego zbawienia oraz o to, by zostać przyjętym do Królestwa Niebieskiego⁷¹.

Wierni winni pamiętać, że Maryja, dar Bożego miłosierdzia, nigdy nie pozostanie nieczuła na zanoszone przez ludzi modlitwy, a Jej wstawiennictwo w znaczący sposób pomoże wiernym wyjednać u Boga prawdziwą wewnętrzną wolność i zbawienie.

6. *Ethos* Maryjnego orędownictwa

6.1. „Czujna troska o Syna [...]”⁷²

„Ona jako kochająca Matka była obecna przy Jego ubogim żłóbku, stała obok krzyża jako wierna uczestniczka Jego męki” – czytamy w tekście prefacji z omawianego formularza *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia*⁷³. Słowa te nawiązują do wymienionej przez Ojca Świętego Pawła VI jednej z cnót Maryi – „czujnej troska o Syna, poczynając od pokory żłóbka aż do hańby krzyża”⁷⁴. Papież odsyła wiernych

⁶⁵ Tamże, s. 177.

⁶⁶ Por. P z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 177.

⁶⁷ Mpk z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 177.

⁶⁸ Tamże.

⁶⁹ Tamże.

⁷⁰ Tamże.

⁷¹ Por. tamże.

⁷² MC, s. 278.

⁷³ P z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

⁷⁴ MC, s. 278.

do wybranych fragmentów z Pisma świętego. Pierwszy z nich mówi o szczególnej opiece, jaką Maryja obdarzyła narodzonego Chrystusa:

„W tym czasie wyszło zarządzenie cesarza Augusta, aby spisać mieszkańców całej ziemi. Pierwszy ten spis odbył się za urzędowania Kwiryniusza w Syrii. Szli więc wszyscy do spisu, każdy do swego miasta. Poszedł również Józef z galilejskiego miasta Nazaret do Judei, do miasta Dawidowego, które się nazywa Betlejem, ponieważ pochodził z domu i z rodu Dawida, aby zapisano go razem z żoną Maryją, która była brzemienna. Kiedy tam przebywali, nadszedł dla niej czas rozwiązania. I powiła syna pierworodnego, i owinęła w pieluszki, i położyła w żłobie, ponieważ nie było dla nich miejsca w gospodzie”⁷⁵.

W drugim fragmencie dostrzegamy wierną troskę Maryi o Syna w zgola odmiennych okolicznościach – w chwili Jego śmierci: „A pod krzyżem Jezusa stała Jego matka i siostra Jego matki, Maria Kleofasowa, i Maria Magdalena. Jezus zobaczywszy matkę i ucznia, którego miłował, mówi do matki: Niewiasto, oto syn twój. Potem mówi uczniowi: Oto twoja matka. I od tej chwili wziął ją uczeń do siebie.

Przytoczone perykopy ukazują Maryję, która z wiernością i ufnością towarzyszy Chrystusowi w trakcie Jego przebywania na ziemi – od narodzin z dziewiczego łona niewiasty, aż po męczeńską, ludzką śmierć. Było już w niniejszej publikacji wielokrotnie podkreślane, że absolutne zawierzenie Bożej mądrości, które charakteryzuje postawę Niepokalanej, służy wiernym za przykład drogi, prowadzącej do osiągnięcia całkowitego zjednoczenia ze zmartwychwstałym Chrystusem. Stanowi bowiem kwintesencję prawdziwej, duchowej wolności, którą osiągnęła Maryja dzięki swojej postawie, a która winna charakteryzować każdego chrześcijanina. Ofiara Chrystusa sprawiła, że wolność dzieci Bożych stała się możliwa i osiągalna. Dowodem na to jest stosunek Boga do Maryi – Maryi wniebowziętej, doskonale zbawionej, wyznaczonej na Orędowniczkę i Wspomożycielkę ludzi. Dlatego, jak mówi tekst prefacji, Ta, która stała przy żłóbku i przy krzyżu „z macierzyńską miłością zawsze się troszczy o braci swego Syna pozostających w potrzebie, aby skruszywszy kajdany wszelkiej niewoli, mogli się radować pełną wolnością ducha i ciała”⁷⁶. Wspomniane w modlitwie „kajdany” oznaczają wszelkie ludzkie ograniczenia, które stoją na przeszkodzie, aby wierni mogli oprzeć się pokusom tego świata, własnym słabościom prowadzącym do grzechu. Zniewolony kruchością ciała człowiek wielokrotnie zbacza ze ścieżki prowadzącej do wyzwolenia, zatem ze ścieżki, na której nie ma Chrystusa, nie ma perspektywy krzyża. Fałszywa „ziemska” wolność, tak często głoszona przez piewców filozofii opartej na wierze w nieograniczone możliwości ludzkiego ciała i umysłu, nie prowadzi do zbawienia i życia wiecznego. Uczy nas tego postawa Maryi, Matki Wyzwolenia, która swoim przykładem udowadnia, że tylko wierne stanie przy Bogu, wbrew ludzkiej tendencji uciekania od cierpienia, zamykania się na prawdę o ofierze Chrystusa, pozwoli wiernym wejść na ścieżkę prowadzącą do królestwa niebieskiego.

Kościół podkreśla przykład Matki Bożej w omawianych tekstach eucharystycznych. Wzywa modlących się, aby prosili Boga o moc w kultywowaniu „prawdziwej wolno-

⁷⁵ Łk 2, 1-7. Za: BP, s. 154-155.

⁷⁶ P z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 177.

ści dzieci Bożych, wysłużonej przez ofiarę Chrystusa⁷⁷, więcej – aby byli zdolni „szerzyć [ją] wśród innych narodów”⁷⁸. Wierni winni pamiętać, że Maryja jest ich Wstawienniczką w osiągnięciu wolności duchowej. Wolność jest konsekwencją umacniania się w miłości do Chrystusa i bliźnich (modlitwa nad darami)⁷⁹. Orędownictwo Najświętszej Maryi Panny od Wyzwolenia, ofiarowanej ludzkości przez miłosiernego Boga, przyczynia się ostatecznie do tego, że wierni gorliwiej starają się o zbawienie wszystkich ludzi, zasługując tym samym na przyjęcie do królestwa niebieskiego (modlitwa po Komunii)⁸⁰.

6.2. Osiągać prawdziwą wolność

Pokorna postawa Maryi stojącej przy krzyżu sprawiła, że dziś przyświeca wszystkim wiernym jako przykład osiągnięcia prawdziwej wolności duchowej. Wolność ta wynika z ofiary, jaką Chrystus poniósł na krzyżu, aby odkupić pogrążoną w grzechu ludzkość. Z wysokości krzyża Zbawiciel potwierdził, że śmierć fizyczna jest potrzebna, aby mógł zaistnieć nowy człowiek, wyzwolony z pęt wiodącej na pokuszenie kruchej doczesności⁸¹.

Prawdziwą wolność mierzy się zatem miarą krzyża Chrystusa, jest ona hartowana w ogniu cierpienia i ofiary. Maryja rozumiała to w sposób doskonały i pokornie wypełniania wszelkie zamierzenia Boga.

Ludzka walka o prawdziwą wolność nie jest łatwa. Świat oferuje wiele propozycji fałszywej wolności, która nie przynosi człowiekowi szczęścia i jest zaprzeczeniem ofiary krzyża. Z pomocą przychodzi wiernym Matka Boża. Swoim przykładem pokazuje, jak uczyć się wrażliwości na słowo Boże, w jaki sposób prawdy wiary przekładać na codzienne życie. Maryja z prostotą i pokorą ducha dała się przenikać Chrystusowi, formować na Jego wzór. Obserwując Jej życie i postawę, modląc się uzyskują receptę na egzystencję w Chrystusie, uzyskują podstawę do pracy nad sobą, doświadczają prawdziwego obcowania z Bogiem, a w konsekwencji – przeżywają proces wewnętrznej przemiany, która prowadzi do wyzwolenia⁸².

Duchowe wyzwolenie nie jest stanem wypracowanym raz na zawsze. Aby być prawdziwym uczniem Chrystusa, wierni winni być konsekwentni w swoim działaniach. Nie ulegać pokusie myśli, że oto misja została zakończona. Chwilowy entuzjazm nie jest rozwiązaniem. Kolejną postawą Maryi, którą warto naśladować, jest cierpliwość. Podporządkowanie woli Bożej winno być „na zawsze”, dzień po dniu, wbrew słabościom i upadkom. Warto przyglądać się w tym kontekście życiu Matki Bożej i układać swoje życie zgodnie z Jej postawą. Ona wytrwała pod krzyżem, udowadnia zatem, że jest to możliwe. Dlatego warto wciąż naśladować Jej kroki, jak również wzywać Jej przemożnego wstawiennictwa, które pozwala wbrew trudom życia doczesnego osiągnąć ostateczne zjednoczenie z Chrystusem w niebie.

⁷⁷ K z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

⁷⁸ Tamże.

⁷⁹ Por. Mnd z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 176.

⁸⁰ Por. MpK z formularza nr 43, [w:] ZMM, s. 177.

⁸¹ Por. S. Hareźga, *Najświętsza Maryja Panna, Uzdrowienie chorych...*, s. 488.

⁸² Tamże.

Zakończenie

Przeprowadzone analizy modlitw zamieszczonych w *Zbiorze Mszy o Najświętszej Maryi Pannie* miały na celu pokazać, w jaki sposób liturgia święta, na przykładzie wybranego formularza mszalnego, głosi prawdy o orędownictwie Maryi, podkreśla Jej udział w Bożym planie zbawienia oraz Jej postawy, które wierni winni naśladować w życiu doczesnym. Analizy porównawcze tekstów łacińskiego i polskiego wykazały, że orędownictwo Maryi zawarte jest w depozycie eucharystycznych zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio. Wypunktowanie kolejnych elementów syntaktycznych modlitw pozwoliło poznać ich budowę i wyciągnąć wnioski liturgiczne oraz pastoralne, które są w nich zawarte. Wnioski te zebraliśmy w części zatytułowanej *logos*, aby następnie przejść do wykładu pastoralnego – w części *ethos* wypunktowaliśmy postawy Maryi wynikające z formularza *Najświętsza Maryja Panna od Wyzwolenia*, które wierni winni naśladować, aby doskonalić się w swoim życiu chrześcijańskim.

Przykład rozważanego formularza pokazuje, że w *Zbiorze Mszy o Najświętszej Maryi Pannie* Kościół ofiarowuje teologom, duszpasterzom oraz wiernym kompletny zestaw formuł pozwalający na uprawianie poprawnego kultu Matki Bożej.